

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186. faks. (8 5) 268 5187

Teisėjų tarybai

2015-02-19 Nr. 17P-52-(7.4.8)

DĖL TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJOS VEIKLOS ATASKAITOS

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 12 punktu, teikiame susipažinti Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2014 m. veiklos ataskaitą.

PRIDEDAMA:

1. Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2014 m. veiklos ataskaita, 3 lapai;
2. Skaidrės (*Microsoft PowerPoint*).

Pirmininkas

Algis Norkūnas

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJOS 2014 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2014 m. buvo keičiamas Teisėjų etikos ir drausmės komisijos (toliau – Komisija) veiklos reglamentavimas. Teisėjų tarybos 2014 m. kovo 28 d. nutarimu pakeisti Komisijos nuostatai ir iš Komisijos kompetencijos pašalintas išvadų, ar buvo laikytasi teisėjų etikos reikalavimų, teikimas. Minėti pakeitimai padaryti atsižvelgus į tai, kad galiojusiuose Komisijos nuostatuose numatytos papildomos funkcijos – teikti išvadas, ar buvo laikytasi teisėjų etikos reikalavimų, – neaiški teisinė reikšmė, nes Teismų įstatymo 85 straipsnio 1 dalyje Komisijai yra suteikti įgaliojimai tik spręsti drausmės bylų iškėlimo teisėjams klausimus. Komisijos nuomone, tai nėra pozityvus žingsnis, nes Komisijos veikloje toliau išlieka dvi funkcijos, kurios nėra aiškiai atskirtos: etikos reikalavimų formavimas ir drausminės atsakomybės taikymas. Etikos reikalavimų teisėjams formavimui kaip atskiras procesinis Komisijos dokumentas buvo skirta Komisijos teikiama išvada. Etikos reikalavimų teisėjams nustatymas yra labai svarbi sritis, todėl ją verta atskirti nuo drausminės atsakomybės taikymo. Derėtų vadovautis tuo, kad ne kiekvienas teisėjo etikos neatitinkantis poelgis gali sudaryti pagrindą drausminei atsakomybei ir ne kiekvienu atveju informaciją teikiantys asmenys siekia pritaikyti drausminę atsakomybę.

2014 m. Komisiją sudarė šie nariai: Teisėjų tarybos paskirti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas Algis Norkūnas (komisijos pirmininkas), Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja Diana Butrimienė, Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo teisėja Veslava Ruskan, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas Linas Žukauskas ir Lietuvos Respublikos Prezidento paskirti visuomenės atstovai Teodora Staugaitienė, Tadas Langaitis bei Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko paskirta visuomenės atstovė Jūratė Novagrockienė. 2014 m. Komisijos sudėtis iš dalies pasikeitė – Tadas Langaitis atsistatydino iš Komisijos nario pareigų ir Lietuvos Respublikos Prezidento 2014 m. lapkričio 26 d. dekretu vietoj jo Komisijos nariu – visuomenės atstovu ketveriems metams buvo paskirtas Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Sociologijos katedros docentas, viešosios įstaigos Vilniaus pažangiųjų studijų instituto direktorius Algimantas Čepas. Komisijos narius teisėjus Teisėjų taryba skiria savo įgaliojimų laikui. Komisijos narius visuomenės atstovus Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas skiria savo įgaliojimų laikui arba kitam terminui. Teisėjų tarybos paskirtų Komisijos narių sudėtis turėtų keistis po 2016 m. rudenį numatyto Visuotinio teisėjų susirinkimo suformavus naujos sudėties Teisėjų tarybą.

Per 2014 m. Komisija iš viso gavo 272 skundus, prašymus ir teikimus, iš kurių 249 buvo atsisakyta nagrinėti, informuojant pareiškėjus raštu apie jų skundų nenagrinėjimo priežastis (2013 m. buvo gauti 332 teikimai, grąžinti – 302, 2012 m. gauti 435 teikimai, grąžinti – 362).

Šie duomenys rodo, kad 2014 metais, lyginant su 2013, 2012 metais, toliau nuosekliai mažėjo gautų ir išnagrinėtų teikimų, skundų, pareiškimų skaičius, o taip pat ir teisėjams iškeltų drausmės bylų skaičius. Manytina, kad tai lėmė teismuose įgyvendinamos priemonės teismų darbui gerinti, pasitikėjimo teismų ir teisėjų veikla didėjimas, gausesnė informacija apie teismų savivaldos institucijas. Iš tokių priemonių pažymėtinos: teismo posėdžių įrašų darymas, aktyvi teismų vadovų veikla ir principingas požiūris į tai, kad teisėjų etikos reikalavimų būtų laikomasi. Yra pagrindo manyti, kad prie to prisidėjo aktyvus visuomenės informavimas apie Komisijos vykdomą veiklą, jos kompetenciją ir Komisijos teikiami išaiškinimai teisėjų etikos klausimais.

Per 2013–2014 m. nagrinėjimui Komisijoje buvo priima atitinkamai 9 ir 8 procentai teikimų. Pateikti skaičiai taip pat rodo, kad ir toliau išlieka didelė dalis raštų, kurie nepriimami nagrinėti. Dažniausiai jie nebuvo priimti dėl šiuose dokumentuose keliamų procesinio pobūdžio klausimų, kurie nepriskirti Komisijos kompetencijai, arba kad jie neatitiko teikimams keliamų reikalavimų (kaip nemotyvuoti). Kartais raštai turėjo dar kitų trūkumų (buvo teikiami pakartotiniai, tinkamai nepasirašyti, surašyti nevalstybine kalba).

Kita vertus, šių raštų nepriėmimo priežasčių analizė parodė, kad 2013–2014 metais iš Komisijai paduodamų dokumentų beveik 60 procentų sudaro raštai dėl teisėjų priimtų procesinių sprendimų. Juose motyvuojama, kad teismų sprendimai, nuosprendžiai, nutartys, įsakymai ar kiti procesiniai dokumentai išduoti nepagrįstai ar neteisėtai, kad, apskritai, neteisingai išnagrinėta byla,

kad nagrinėjant bylą netinkamai taikyti ar išaiškinti įstatymai. Tokiais atvejais pareiškėjai informuojami, kad jų raštai Komisijoje nebus nagrinėjami kaip neatitinkantys jos kompetencijos. Pažymėtina, kad tokių raštų dalis bendrame Komisijai teikiamų dokumentų sraute išlieka didelė.

Pagal analizės duomenis apie 25 procentus Komisijoje nepriimtų nagrinėjimui dokumentų sudaro nemotyvuoti raštai. Dažniausiai juose yra abstrakčiai reiškiamas nepasitenkinimas teismų, neretai ir kitų teisinių institucijų ar jų darbuotojų darbu, netgi kitų bylos dalyvių veikla; nebūna nurodoma, kokie konkretūs teisėjo veiksmai gali neatitikti teisėjų etikai keliamų reikalavimų, arba kuo pasireiškė netinkamas pareigų vykdymas. Raštuose neretai keliami priekaištai dėl teisėjų padarytų smulkių klaidų procesiniuose dokumentuose ar kitokie, iš esmės nedideli, vienkartiniai, nesukeliantys jokių rimtesnių pasekmių teisėjų veiklos trūkumai. Interesantams teikiant atsakymus tokiais atvejais akcentuojama, kad Komisija nėra ta institucija, kuri turėtų teisę peržiūrėti ir pakeisti teisėjų priimtus procesinius sprendimus, taip pat remiamasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimu, kad tik nuolat pasikartojančios šiurkščios, akivaizdžios teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidos, nuolat pasikartojantys šiurkštūs, akivaizdūs proceso įstatymų pažeidimai gali būti pagrindu drausminei atsakomybei atsirasti. Sprendžiant dėl tokių raštų priimtumo įvertinamas dokumentų, jų priedų turinys ir, prireikus, aplinkybės preliminarai patikrinamos naudojant LITEKO duomenis, paprašius informacijos iš teismų ar teisėjų paaiškinimų.

2014 m. įvyko 6 posėdžiai, kuriuose Komisija išnagrinėjo 25 teikimus ir prašymus dėl konsultacijų. Palyginimui pažymėtina, kad 2013 m. buvo išnagrinėti 44, o 2012 m. – 60. 2014 m. buvo surašyta 11 sprendimų (2013 m. – 29, 2012 m. – 9) ir 9 konsultacijos (2013 m. – 7). 2014 m. buvo apsvarstytas ir įvertintas 13 teisėjų elgesys (2013 m. – 36, 2012 m. – 51). Posėdžiuose išnagrinėjus turimą medžiagą, teisėjams buvo iškeltos 3 drausmės bylos (2013 m. – 7, 2012 m. – 9). Dėl vieno teisėjo buvo apsiribota jo elgesio apsvarstymu Komisijoje (2013 m. – 6, 2012 m. – 9).

Drausmės bylas Komisija teisėjams iškėlė nustačiusi jų veiksmuose šiurkščių etikos ar drausmės pažeidimų požymių arba tais atvejais, kai vertino, kad teisėjai akivaizdžiai netinkamai ar aplaidžiai vykdė savo pareigas. Vienu atveju drausmės byla buvo iškelta konstatavus, kad teisėjo elgesys teismo posėdžiuose ir viešai išsakytos pastabos bei replikos yra nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais; teisėjo veiksmuose įžvelgti teisėjams keliamų pagarbos žmogui, padorumo ir pavyzdingo elgesio principų pažeidimo požymiai ir toks elgesys vertintinas kaip žeminantis teisėjo vardą bei kenkiantis teisminės valdžios autoritetui. Kitais atvejais drausmės bylos buvo iškeltos dėl aplaidaus darbo – pernelyg ilgo bylų nagrinėjimo (vienos bylos nagrinėjimas užsitęsė 7 metus ir nuo 2008 m. spalio mėn. teisėjas joje neatliko iš viso jokių veiksmų, kitos bylos nagrinėjimas užsitęsė 13 metų ir joje procesiniai veiksmai buvo atliekami tik epizodiškai) arba sistemingo nepareigingumo daugelyje bylų.

Visos 3 drausmės bylos 2014 m. iškeltos apylinkių teismų teisėjams (2 – Vilniaus miesto apylinkės ir 1 – Panevėžio miesto apylinkės).

Kaip jau buvo minėta, vienu atveju buvo apsiribota teisėjo apsvarstymu Komisijoje, remiantis Komisijos nuostatų 35.3 punkte įtvirtintu pagrindu (teisėjui atsisakoma iškelti drausmės bylą, jeigu jis pripažįsta padaręs nusižengimą ir dėl nusižengimo pobūdžio, pasekmių, teisėjo ankstesnio darbo, teisėjo požiūrio į padarytą nusižengimą ir pastangas pasekmėms pašalinti bei dėl kitų panašaus pobūdžio aplinkybių Komisija nusprendžia, jog teisėjo apsvarstymas posėdyje yra pakankamas poveikis jam). Komisija nustatė, kad teisėjas be rimtos priežasties nepateisinamai ilgą laiką nesprendė prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo. Komisija nusprendė, kad apsvarstymas posėdyje yra pakankamas poveikis teisėjui, atsižvelgdama į nusižengimo pobūdį, į tai, kad nebuvo duomenų apie kilusias neigiamas pasekmes, o taip pat į tai, kad teisėjas pripažino padaręs nusižengimą.

2014 m. teisėjai aktyviai naudojos galimybe gauti Komisijos konsultaciją etikos klausimais. Komisijos nuostatuose konsultacijų teikimas buvo įtvirtintas 2013 m. Per 2014 m. Komisijoje išnagrinėti 9 prašymai suteikti konsultaciją (2013 m. – 7). Teisėjai dažniausiai kreipėsi norėdami išaiškinti dėl abejonių, susijusių su nešališkumo principo įgyvendinimu. Komisijos konsultacijos dėl jų aktualumo kitiems teisėjams ir visuomenei skelbiamos Nacionalinės teismų

administracijos svetainės atskiroje skiltyje. Atsižvelgiant į tai, kad teisėjai konsultacijų galimybe naudojami gana aktyviai, galima spręsti, kad jiems yra svarbu išsiaiškinti ir apsaugoti nuo galimų etikos pažeidimų ateityje. Konsultacijų teikimas teisėjams vertintinas kaip prevencinė Komisijos veikla teisėjų etikos srityje, ji ir toliau išlieka aktuali, svarbi ir perspektyvi.

Teisėjų drausminės atsakomybės klausimų nagrinėjimui yra svarbus 2014 m. kovo 10 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“. Po jo priėmimo Komisijoje buvo gautas Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko teikimas dėl dviejų teisėjų darbo trūkumų įvertinimo. Komisija svarstė klausimą dėl teisėjų drausminės atsakomybės už galimai aplaidų baudžiamųjų bylų nagrinėjimą. Buvo nuspėta, kad nors teisėjų procesiniai sprendimai aukštesnės instancijos teismų buvo keičiami ir naikinami, tačiau nustatyti darbo trūkumai nevertinami kaip akivaizdūs, rodantys drausminio nusižengimo požymius. Jie buvo įvertinti kaip nesudarantys pagrindo atsirasti drausminei atsakomybei.

2014 metais aktyviai veikta informuojant visuomenę teisėjų etikos ir kitais teisinio švietimo bei teisėjų mokymo klausimais. 2014 m. įvyko susitikimas su teisėjais Utenos rajono apylinkės teisme, Komisijos pirmininkas dalyvavo visuomeninėje diskusijoje apie teisėjų ir teisininkų etiką Lietuvos apeliaciniame teisme, pasisakė Info TV, LRT, LNK televizijų laidose, davė interviu atviroje DELFI konferencijoje teismų darbo, o taip pat teisėjų etikos ar drausminės atsakomybės klausimais. Teisėjų mokymo centre 2014 m. vasario ir gruodžio mėnesiais skaitytos paskaitos aktualiais teisėjų drausminės atsakomybės ir etikos klausimais. Pareiškėjų rašytuose Komisijai teikimuose ir kituose jų dokumentuose nurodyti faktai iš teismo netinkamos veiklos, nedideli teisėjų darbo trūkumai ar netikslumai buvo panaudoti susitikimuose su teisėjais ar jų mokymuose, o taip pat teikiant informaciją visuomenei.

Išvalgos ir išvados

Teisėjų etikos ir drausmės užtikrinimas priklauso, pirmiausia, nuo teisėjų požiūrio bei teismo pirmininkų ir savivaldos institucijų principingumo dėl etikos ir drausmės.

Teisėjų požiūris šiuo metu dar yra ydingas tuo, kad procesinio sprendimo nepanaikinimas instancine tvarka neretai klaidingai vertinamas kaip pagrindas spręsti, kad priekaištų dėl etikos laikymosi ar drausminių reikalavimų negali būti pareikšta. Tai rodo, kad teisėjai taip pat ne visada atiboja procesinius sprendimus ir pažeidimus nuo etikos ir drausmės reikalavimų nesilaikymo.

Teismų pirmininkai ir savivaldos institucijos yra efektyviausias teisėjų etikos formavimo ir drausmės užtikrinimo instrumentas. Šių asmenų teikiama informacija yra visapusiška.

Kiti asmenys, paduodantys teikimus, suteikia fragmentišką, epizodinę, paprastai tik vieną ar kelis įvykius arba tik konkretų trūkumą iliustruojančią informaciją. Ši informacija vertingai naudojama teisėjų, teismo pirmininkų mokyme ir pasitarnauja teismo darbo gerinimui.

Išlieka didelė dalis paduodamų skundų dėl teisėjų procesinių sprendimų. Stabili dalis yra dėl etikos ir drausmės reikalavimų nesilaikymo.

Po Konstitucinio Teismo aptakių aiškinimų išlieka neaiški situacija dėl teisėjo atsakomybės už šurkščias nevienkartines klaidas, susijusias su procesiniais sprendimais.

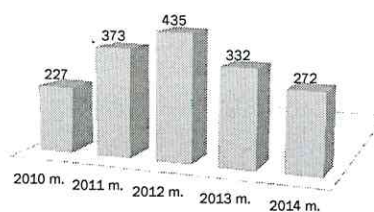
Principinga teismo pirmininkų pozicija dėl etikos reikalavimų įgyvendinimo – svarbi naujoji tendencija. 2014 metais išryškėjo tendencija, kad teismo pirmininkai paduoda daugiau teikimų, atlikę teisėjų darbo trūkumų tyrimus. Teismo pirmininkų teikimai pasižymi tuo, kad yra ištiriami abejonių keliantys teisėjų veiksmai ne vieno teismo posėdžio ar proceso metu ir susiję su sistemingai daromais pažeidimais. Tai būna nesusitvarkymas su daugeliu bylų dėl apsileidimo arba nemandagus, nepagarbus elgesys: replikos, tujinimas, familiarumai, moralizavimas, su proceso reikmėm nesusijęs kalbėjimas ir kt. Tai gali būti susiję su aplinkybe, kad žmonės dėl padarytų pažeidimų dažniau kreipiasi tiesiogiai į teismų pirmininkus. Jie gauna daugiau informacijos apie netinkamą kolegų elgesį ir principingai reaguoja.

2014 metais toliau mažėjo (jau nuo 2012 metų) Komisijai paduodamų dokumentų skaičius. Stabiliai aukštas Komisijai ne pagal kompetenciją paduodamų dokumentų dalis – dėl teismo procesinių dokumentų peržiūrėjimo ar neteisingo išsprendimo.

TEISĖJŲ DRAUSMINĖ ATSAKOMYBĖ 2014 METAI

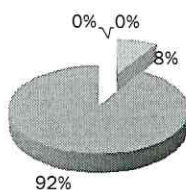
**Teisėjų etikos ir drausmės komisija
2015 m.**

KOMISIJOJE GAUTI TEIKIMAI 2010–2014 M.

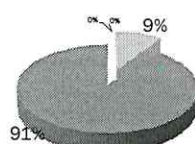
Komisijos priimti ir grąžinti teikimai 2014 m.

■ Priimta ■ Grąžinta

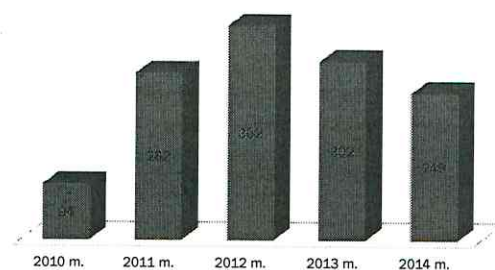

Komisijos priimti ir grąžinti teikimai 2013 m.

■ Priimta ■ Grąžinta

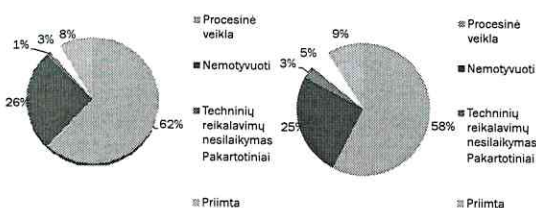

GRAŽINTI TEIKIMAI 2010–2014 M.

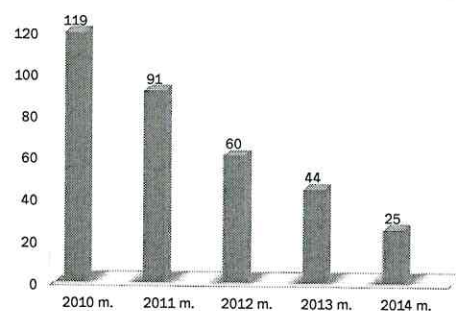

GRAŽINIMO PRIEŽASTYS 2014 M.

GRAŽINIMO PRIEŽASTYS 2013 M.

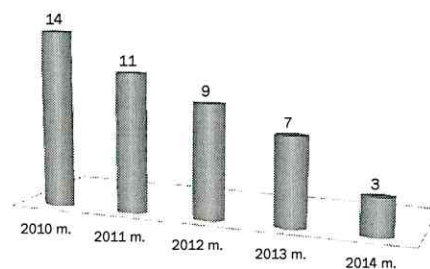
KOMISIJOJE IŠNAGRINĖTI TEIKIMAI 2010–2014 M.

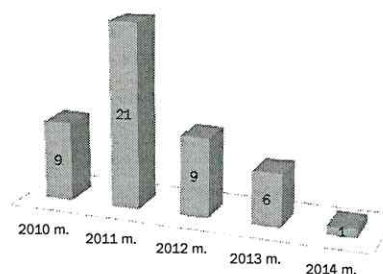
SVARSTYTŲ TEISĖJŲ SKAIČIUS

2010 m.	114
2011 m.	77
2012 m.	51
2013 m.	36
2014 m.	13

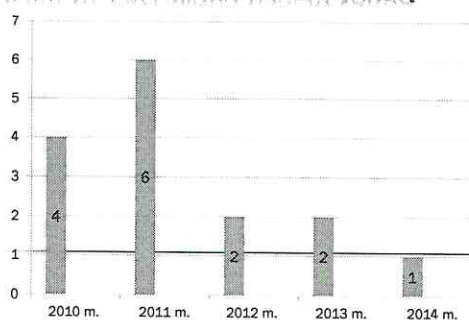
**KOMISIJOJE IŠKELTOS DRAUSMĖS BYLOS
2010-2014 M.****2014 M. DRAUSMĖS BYLŲ IŠKĖLIMO
PAGRINDAI:**

✓ vienu atveju nustatyta, kad teisėjo elgesys teismo posėdžiuose ir viešai išsakytos pastabos bei replikos buvo nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais;

✓ kitais dviem atvejais drausmės bylos buvo iškeltos dėl aplaidaus darbo – pernelyg ilgo bylų nagrinėjimo arba sisteminio nepareigingumo daugelyje bylų.

APSIRIBOTA SVARSTYMU**2014 M. TEISĖJŲ DRAUSMINIŲ ATVEJŲ STATISTIKA**

• Komisijos iškelta drausmės bylų	3
• Teisėjų garbės teisme priimti sprendimai	6
• Nutraukta bylų Teisėjų garbės teisme	1
• Apsiribota svarstymu Teisėjų garbės teisme	1
• Pastabos	1
• Papeikimai	2
• Griežti papeikimai	0
• Pasiūlyta atleisti	0
• Atleidimas iš pareigų Prezidento dekretu	1

**ATLEIDIMAS IŠ PAREIGŲ PREZIDENTO
DEKRETU, PAŽEMINUS TEISĖJO VARDĄ**

KOMISIJOS KONSULTACIJOS

- × Konsultacijų teikimas teisėjams - aktuali, svarbi ir perspektyvi prevencinė Komisijos veikla
- × 2014 m. - 9 prašymai suteikti konsultaciją
- × Teisėjai dažniausiai kreipėsi dėl situacijų, susijusių su nešališkumo principo įgyvendinimu

IŠVADOS IR ĮŽVALGOS

- ❖ Problema – ydingas dalies teisėjų požiūris. Jie vis dar klaidingai vertinama, kad jei procesinio sprendimo nepanaikino instancine tvarka, tai ir negali būti pareikšta priekaištų dėl etikos laikymosi ar drausminių reikalavimų.
- ❖ Problema dėl reglamentavimo ir praktikos – ir po Konstitucinio Teismo aptakių aiškinimų išlieka neaiški situacija dėl teisėjo atsakomybės už šiurkščias nevienkartines klaidas, susijusias su procesiniais sprendimais.

IŠVADOS IR ĮŽVALGOS

- × Tendencija – aktyvūs ir principingi teismų vadovai ir savivalda. Teismų pirmininkai ir savivaldos institucijos yra efektyviausias teisėjų etikos formavimo ir drausmės užtikrinimo instrumentas. Šių asmenų teikiama informacija yra visapusiška.
- × Priamamų teikimų dėl etikos ir drausmės reikalavimų nesilaikymo dalis nedidelė ir stabil.
- × Išlieka didelė dalis kitų asmenų paduodamų skundų dėl teisėjų procesinių sprendimų.

IŠVADOS IR ĮŽVALGOS

- × Kiti asmenys, paduodantys teikimus, suteikia fragmentišką, epizodinę, paprastai tik vieną ar kelis įvykius arba tik konkretų trūkumą iliustruojančią informaciją.
- × Ši informacija vertingai naudojama teisėjų, teismo pirmininkų mokyme ir kitaip pasitarnauja teismo darbo gerinimui.

Ačiū už dėmesį